

COK

Magtanvendelse over for børn

Holbæk Kommune
Den 12. august 2015

Dagsorden

- Hvem bestemmer over barnet
 - Barnet og barnets rettigheder
 - Forældremyndigheden – rettigheder og pligter
 - Institutionens overtagelse af ansvar
- Hvad er magt og magtanvendelse?
- Det offentliges virke - hvilken opgave løser du?
 - Institutioner, skoler, sociale sager
- Principper for offentlig forvaltning
 - Bærende og saglige værdier i opgaveløsningen
 - Institutionens beslutninger og "afgørelser" ("husregler")
- "Lovlig" magtanvendelse - nødværge og nødret

Hvem bestemmer?

- Grundlæggende har alle ret til at bestemme over sig selv – også barnet
- Barnet er dog underlagt forældrenes myndighed, men har visse **grund-** og **parts**rettigheder
- Forældre, offentlige opgaveløsere og andre har pligt til at drage omsorg for og beskytte børn
- Fysisk magt kræver særlig (*skærpet*) hjemmel – og kan straffes, hvis hjemmelen overskrides
- Hånende, nedværdigende behandling, tortur og frihedsberøvelse er aldrig tilladt – og er efter omstændighederne strafbart

Hvem bestemmer?

- Forældremyndigheden skal drage omsorg for og beskytte barnet og træffe afgørelser på barnets vegne - heri ligger, at der skal sørges for undervisning, behandling m.v. (evt. i samarbejde med de generelle tilbud)
 - Hvis deres omsorg for barnet ikke er tilstrækkelig **og** det antages, at barnet har behov for den type af sociale foranstaltninger, der findes i kap. 11 i serviceloven, så har den offentligt ansatte pligt til at underrette kommunen efter § 153
 - Kommunen har pligt til at orientere underretter, om der iværksættes en undersøgelse efter serviceloven

Hvad er magtanvendelse?

- "Magtanvendelse" kan defineres som et fysisk indgreb i selvbestemmelsesretten.
- Der er tale om et aktivt indgreb, som sættes i værk overfor en person, der aktivt modsætter sig eller forholder sig passivt til et konkret tilbud eller opfordring.
- Den fysiske magtanvendelse kan således være, at barnet **fastholdes** eller **føres væk** fra stedet.

Hvad er din opgave?

- Daginstitution
- Skole
- SFO

- Samarbejde med forældrene

- Opgaver i henhold til plan, lagt efter serviceloven
- (Dag)behandlingssted
- (Anbringelsessted)

COK

CENTER FOR OFFENTLIG
KOMPETENCEUDVIKLING

Offentlig forvaltning

- Offentlig opgaveløsning hviler på nogle grundprincipper:
- Legalitetsprincippet - krav om hjemmel
- Princippet om saglig forvaltning – forbud mod magtfordrejning
- Proportionalitetsprincippet
- Lighedsprincippet
- Officialprincippet – undersøgelsesprincippet

Fortolkning af opgaven

- Folketinget placerer ved *lov* en opgave i en institution/sekter – som fx **Kommunen, Regionen, Statsforvaltningen og Folkeskolen**
- - hvad er formålet med institutionen/opgaven?
- - hvilke midler er der til at nå formålet?
- - hvilke rettigheder har barnet, forældrene og personalet?

Fortolkning af opgaven

- Hvilke værdier skal og kan *lovligt* tilgodeses i arbejdet/ved løsning af opgaven?
 - - hensyn til omsorg, pædagogik, læring
 - - "god opførsel"
 - - udfoldelsesmuligheder for barnet
 - - respekt for forældrenes mening
 - - arbejdsvilkår for ansatte
 - - afstemning af hensyn (evt. gennem "regler")
 - - reaktion, når "regler" ikke overholdes ?

COK

CENTER FOR OFFENTLIG
KOMPETENCEUDVIKLING

Fortolkning af opgaven

- Hvem bestemmer hvad?
- Beslutninger vedr. barnets forhold/opdragelse = forældrene (hvor langt kan disse række ind i institutionen?)
- Pædagogik, beslutninger/afgørelser i institutionen = personalet/kommunen
- Det pædagogiske arbejde: omsorg – undervisning/læring – pædagogik – magtanvendelse ?
- (**OBS!** Vold/afstraffelse er altid ulovligt)

“Lovlig” magtanvendelse

- Al fysisk magtanvendelse – dvs. ikke **fysisk omsorg** – kræver tilladelse/hjemmel
- Fysisk magtanvendelse, der ikke er tilladt/hjemlet falder som udgangspunkt ind under straffeloven
- Fysisk magtanvendelse kan efter omstændighederne være **straffri** efter reglerne om nødret og nødværge (det er altså ikke en hjemmel til at udøve magt, men en mulighed for ikke at blive straffet, når man gør det alligevel)

COK

CENTER FOR OFFENTLIG
KOMPETENCEUDVIKLING

Forud for magtanvendelse

- **OBS!** Magtanvendelse skal så vidt muligt undgås!
- - overvej altid **saglighed**
 - er der en alternativ løsning – fx "tilbagetrækning", barnet kan nås på en anden måde – eller?
 - har indgrebet et fremadrettet pædagogisk sigte
 - kan indgrebet begrundes med "viden"
- - overvej altid **proportionalitet**
 - kan et mindre magtindgreb løse problemet
 - stoppes indgrebet tilstrækkeligt hurtigt

Barnets behov

- - hvilke behov har barnet ?
- - hvem bestemmer hvad over barnet ?
- - hvilke rettigheder har barnet ?

- Ex. på barnets konventionsrettigheder
 - Ret til beskyttelse
 - Ret til at blive set hørt og anerkendt
 - - alt under hensyntagen til de rettigheder og pligter, der gælder for barnets forældre

Barnets rettigheder

- - barnets tarv skal komme i første række
- - barnet skal sikres den beskyttelse og omsorg, der er nødvendig for dets trivsel under hensyntagen til de rettigheder og pligter, der gælder for barnets forældre
- - det skal sikres, at omsorg for eller beskyttelse af børn er i overensstemmelse med de standarder, der er fastsat af kompetente myndigheder, særligt med hensyn til sikkerhed, sundhed, personalets antal og egnethed samt sagkyndigt tilsyn

Barnets rettigheder

- - et barn, der er i stand til at udforme sine egne synspunkter, skal sikres retten til frit at udtrykke disse synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet
- - barnets synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed.
- - barnet skal gives mulighed for at udtale sig i enhver behandling ved dømmende myndighed eller forvaltningsmyndighed af sager, der vedrører barnet, enten direkte eller gennem en repræsentant

Forældremyndigheden

- - skal drage omsorg for barnet
- - træffer afgørelse om barnets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov
- - skal behandle barnet med respekt og værne det mod fysiske og psykiske overgreb
- Forældremyndighed kan være fælles, men kan ikke "deles midt over" – det betyder, at forældre med fælles forældremyndighed skal være enige om væsentlige beslutninger

Forældremyndigheden

- - kan ikke "tages fra" forældrene, men kan overføres til kun den ene af forældrene eller en 3-person, der søger om det (afgøres af domstolene ved uenighed)
- - de sociale myndigheder kan træffe visse afgørelser om barnets forhold både med og uden samtykke
 - herunder anbringe barnet uden for hjemmet (forældremyndigheden bevares, men "udhules")
 - barnet kan bortadopteres uden samtykke

Institutioner

- - hvad er formålet med institutionen?
- - hvilke midler er der til at nå formålet?
- - hvilke rettigheder har barnet, forældrene og personalet?

Aktørerne

- - forældrene (og andre voksne) – udviklingen er gået mod individualisering, rettigheder og retssikkerhed
- - barnet – udviklingen er gået mod det "nye barnesyn", rettigheder, retssikkerhed
- - personalet – forskellige typer af ansættelsesrettigheder (lovfæstede og forhandlede)

Daginstitutioner

- Eksempler på opgaver/formål:
 - - skal give børn omsorg og støtte
 - - skal sikre udvikling af sociale og almene færdigheder
 - - skal give barnet rum til at lege og lære og til fysisk udfoldelse, samvær og mulighed for udforskning af omgivelserne
 - - skal sikre medbestemmelse og medansvar

COK

CENTER FOR OFFENTLIG
KOMPETENCEUDVIKLING

Skolen

- Eksempler på opgaver/formål:
- - skal give eleverne kundskaber og færdigheder
- - skal give dem forståelse for andre lande og kulturer
- - skal forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre
- (BEK nr. 697 af 23/06/2014 – fremme af god orden i folkeskolen - **magt** for at afværge, at eleven øver vold mod sig selv eller andre eller ødelægger eller beskadiger ting)

Service洛vens formål

- Service洛vens målgruppe er de socialt udsatte børn, der har behov for foranstaltninger efter kapitel 11 i service洛ven
- Formålet med service洛ven er:
 - at skabe de bedst mulige opvækstvilkår for disse børn og unge, så de på trods af deres individuelle vanskeligheder kan opnå de samme muligheder for personlig udfoldelse, udvikling og sundhed som deres jævnaldrende

Nødværge § 13

- Nødværge:
- Handlinger foretagne i nødværge er straffri
- - hvis de er nødvendige for at modstå eller afværge et overhængende uretmæssigt angreb
- - og ikke åbenbart går ud over, hvad der under hensyn til angrebets farlighed, angriberens person og det angrebne retsgodes betydning er forsvarligt
- (Afgøres af domstolene (anklagemyndighed))

Nødret § 14

- Nødret:
- En handling, der ellers ville være strafbar, straffes ikke
 - - når den var nødvendig til afværgelse af truende skade på person eller gods
 - - og lovovertrædelsen måtte anses for at være af forholdsvis underordnet betydning
- (Afgøres af domstolene (anklagemyndighed))